

НИКОЛА ДОШЕНОВИЋ:

Глас Срба, Хрвата и Словенаца.¹

С—лободе нам свете дође жељен час
р—атовасмо да се ослободи брат,
б—орисмо се храбро за наш опћи спас
и бог нам је дао своју благодат!

Х—вала богу, свану данак свима драг:
р—аскинути ланци као слаби прут,
в—ековнога ропства нестало је траг,
а браћа нам Срби показаше пут —
т—амо где слобода гнездо савија
и где чека лепа Југославија!

С—авезана крила држаше нам звер
л—омећи нам снагу застирући вид,
о—тимајућ сина отимајућ кћер —
в—ећ бијаше злотвор изгубио стид, —
е ал дође сунце и обасја нас,
н—аш троимен народ славом обузет
ц—елом свету кличе: слога нам је спас
и такне ли у нас — знаће душман клет!

¹ Почетна слова прве строфе гласе: „Срби“, друге „Хрвати“ а треће „Словенци“.

Mati, naša mati, živi!

Poziv naši mladini.

ko listam v knjigi svojih spominov, vedno in vedno postojim ob spominu, veselem in grenkem obenem, ki sega v dobo mojega prvega hrepenenja. Rad se zamislim v tiste čase — sreče in nesreče, prvih slutenj in prvega strahu. To, kar sem tedaj komaj slutil, to danes čutim in razumem...

Pred mojimi očmi raste prijazno »solnčno mesto«, tedaj še prazno in opustošeno, polno sledov strašnega klanja, rdeče se lesketajoče od poslednjih žarkov jesenskega solnca, strahotno trepetajoče pred neznano usodo, ki sta jo mestu in deželi pisala dva požara: na zapadu — ugašajoči, na vzhodu — se porajajoči, ki je pričel tleti že tedaj, ko je nastajal zapadni.

Danes se mi zdi, kakor bi se tisti čas borila v mestu dva vetrova: od zapada je pihljal lahen, pojemajoč vetrič, prinašajoč s seboj s poslednjimi pozdravi mrtvecev — sapo južnjaškega diha, od vzhoda pa se je bližal mestu lahen, naraščajoč veter, prinašajoč na svojih krilih prve žarke vzhajajočega solnca — s pozdravi vstajajočih.

Tedaj še nisem slutil, da stoji moja domovina na pragu sreče in nesreče, v sredi med dvema svetovoma, katerih eden se je bližal s krinko na obrazu, ko se je drugi, ožarjen od novega solnca, oddaljeval vedno bolj in bolj...

Pred sedmimi leti — jeseni 1918 — prav na dan splošnega umika in razsula avstrijske armade sem vstopil v goriško gimnazijo, kamor me je gnalo prvo hrepenenje; pa samo vstopil — in niti koraka več v slovenski šoli na naši zemlji, ker tedaj je črna tema zagrnila del Jugoslovenov s plaščem sužnosti in robstva, vam pa — pijanim veselja — je zasijalo solnce svobode.

Ta dan — je dan vašega uedinjenja, vašega vstajenja!

In danes so v vas uprte oči vseh ponižanih in trpečih bratov in sester na zapadu, severu in jugu naše države, vseh, ki tavajo v temi in iščejo svetlih luči, da jih opogumi za njihov boj.

V svojih srcih so oni z vami!...

Zato naj bo misel na ločene memento k spominu vaše združitve in ne misel, ki bi vam grenila razpoloženje. Njihov glas bodi le klic onim, ki ne poznajo svojih dolžnosti do svobodne domovine. Njihov klic bodi vsakemu jugoslovenskemu mladeniču in vsaki jugoslovenski mladenki — opozorilo, da s krvjo prednikov pridobljeno svobodo varuje, ceni in spoštuje, kar zahteva tudi hvaležnost do onih, ki so se zanjo borili, zakaj

to, po čemer hrepenimo, izkušamo doseči, to pa, kar dosežemo, moramo v znak svoje moči in zavesti — obdržati.

Da to dosežeš, se posveti tihemu delu za svojo domovino, ker v delu je moč, v delu je napredek, a v brezdelju je izvor mehkužnosti, propadanja.

Ti, svobodna jugoslovenska mladina, si podobna sinu, ki mu oče izroči z delom svojih žuljavih rok pridobljeno posestvo. In kakor sprejme kmetiški fant s ponosom gospodarstvo svojega očeta, tako moraš tudi ti biti ponosna na svojo zemljo, ki ti jo izročajo tisti, ki so zahtevali, da bodi naša, kar je naša!

Izročajo pa ti jo z željo, da jo dvigaš in ne da z njenim padanjem padaš tudi ti v ponovno robstvo tujcu, ki je gnjavil tvoje očete in matere stoletja in stoletja... Samega sebe bi uničil sin, ki bi zanemaril posestvo svojega očeta in pustil, da poganja na njem škodljivi plevel — kal propadanja.

Umni gospodar, ki ljubi svoj dom, skrbi zanj — in plod njegovega dela so obilni sadovi, ki vesele njega in vso družino. Plod so dela — in delo je plod njegove ljubezni.

Tako boš tudi ti, svobodna mladina, edinole z delom dokazala ljubezen do svoje domovine, ker v dejanjih se najčisteje zrcali prava ljubezen.

Kolikor manj bo v Jugoslaviji lenuhov in »junakov« besed, toliko manj bo nezadovoljnežev, ker po večini iz vrst prvih sestoje vrste poslednjih. V vrstah jugoslovenske mladine ne sme biti lenuhov, saj je prav ona poklicana, da s svojo mladeniško žilavostjo začne z njimi boj — najlepše seveda s tem, da bo sama dajala lep zgled!

Kakor se mi na eni strani zdi, da je premnogim Jugoslovenom nastopilo uedinjenje prezgodaj, ker so bili za to še nedozoreli, in da bi jim bil edini primeren lek ta, da bi še nekoliko let čutili na svoji — danes sicer tako občutljivi koži tujčevo pest in tujčevo pravico, da bi le polagoma in prosti suženjskega duha prešli v naročje svobodi, ki so se je ob prevratu preveč na mah napili... tako se mi na drugi strani zdi, da bo današnja mlada jugoslovenska generacija, če bo vzgojena v pravem duhu, kakor v preteklem stoletju Mazzinijeva »mlada Italija«, dvignila visoko svojo narodno državo.

In verujem, da bo tista jugoslovenska mladina, ki je zrasla v svobodi, to tudi izvršila, ker se bo, vzgojena v pravem duhu, zavedala, da se vsako započeto delo mora nadaljevati do najpovoljnjšega konca.

Jugoslavija je mlada država, ki potrebuje delavcev-graditeljev in ne rušilcev! Kakor vsaka mlada država pa je tudi ona podobna — otroku, katerega razvoj v popolnega človeka ni sam po sebi določen, marveč zavisen od mnogih zunanjih in notranjih pogojev. Čim več ljubezni čutimo do otroka — že od njegovega rojstva dalje — tem bolj ga negujemo, tem večje so v stopnjah razvoja njegove razvijajoče

se sile. Nasprotno je z zapuščenim otrokom, ki nikdar ne čuti diha ljubavi. In tako je tudi z državo!

Vsaka država je sama na sebi nekaj abstraktnega, konkretno podlago ji daje zemlja z državljani. — Iz ljubezni do rodne grude izvira delo državljanov. Kakršni so državljani in kolikršna je njihova ljubezen do zemlje, tako in toliko je njihovo delo. In kakršno je delo — taki so sadovi. Od sadov individualnega dela pa zavisi moč in blaginja države.

Država, ki nima dobrih državljanov-delavcev, je obsojena na smrt kakor družina, katere člani so vdani brezdelju, zakaj lenuha tudi prosjačenje ne more rešiti stradanja!

Če bi v Jugoslaviji že ob uedinjenju ali pa vsaj danes cenili svobodo v tem zmislu, bi odpadli sami od sebe tudi oni smešni frazerski govori o delu za narod in državo in veliko manj bi bilo nezadovoljnih, ki so pojmovali svobodo v zmislu bajeslovne dežele, kjer se mleko in med cedita v potokih in sadovi kar zreli padajo v usta.

* * *

Trajni uspehi so zavisni od truda, ki ga stavimo v teženje za njih dosego. Če hočemo, da naj bo naš uspeh večji, mora biti večja tudi naša volja, ki se zrcali v delu. In prav te danes na splošno pogrešamo, zakaj »ljude ne manjka moči, ljudem manjka volje«, pravi Viktor Hugo.

Vsako, še tako majhno delo zahteva svoje žrtve in krepka volja prinese vse. Jugoslovenska mladina, vzrasla v svobodi, ne sme pozabiti, da je življenje jugoslovenskih plemen, posebno Srbov, večni boj in ta boj zahteva žrtve, ki le dvigajo njih veličino. Tudi ne sme pozabiti, da je z žrtvami zgrajena Jugoslavija sama posebljena volja tisočeri in tisočeri...

V tem zmislu mora jugoslovenska mladina prijeti za delo, če noče s svojo narodno državo pogubiti tudi same sebe. Iz njenih vrst naj se rekrutirajo pravi, delu posvečeni borci, ki naj se izkažejo kot junaki dejanj in ne besed; iz njenih vrst morajo izginuti klavrne figure frazerskih narodnih govornikov in gromovnikov in na njihova mesta naj stopajo krepke gonilne sile, postave odločnih mož-dela!

Mlada generacija se mora otresti za miade duše nedostojnega in pogubnega materializma — in biti mora nositeljica idealizma, pravega idealizma, ki naj ne bo zakopan samo v srcu, marveč naj mu ono daje le življenski impulz, svoje življenske znake pa naj kaže v delu našega uma in naših rok... Ne le v duši, tudi v mišicah je in mora biti pravi idealizem, ki mu je delo refleks! Le v tem primeru ne postane pusta in osovražena fraza, marveč gonilna sila našega dela, sila, pred katero mora imeti vsak še tako zakrknjen brat — rešpekt!

* * *

Srednješolski mladini je dana prilika, da se izobrazí in z bogato izobrazbo pripravi na delo. Uedinjenje ji je prineslo narodne šole, kjer se more vsak vzgajati v materinskem duhu in črpati znanost v svojem jeziku, česar so mnogi naši tovariši onkraj meja oplenjeni. Srednješolska mladina se mora zato izkazati vredno prejetega daru. Ona mora sama hrepeneti po dušni hrani in v zgoji, s katero naj oplemeniti svoja stremjenja, vzgoji, o kateri pravi Mazzini, da je kruh naših duš. Brez nje mirujejo vse naše zmožnosti, otrple in nekoristne... Brez vzgoje ne moremo ločiti med dobrim in zlim, ne moremo samim sebi določiti svoje naloge!...

Priprava za delo bodi vaša skrb!

Starejša generacija je podirala, rušila, da je gradila, da je ustvarila Jugoslavijo, vi vsi pa ste poklicani, da gradite in s tem rušite, kar je slabega, da dvignete svojo državo!

* * *

Le v delu vseh svojih sinov in hčera bo jugoslovenska država praznovala svoje končno uedinjenje in vstajenje, ko bo kot ljubeča mati pritisnila na svoje grudi trpeče in v robstvu onemogle, ki hrepene po njej kot hrepeni človek daleč v tujini po svojem domu... In njihova ustna bodo šepetala, kakor kličemo mi iz dna duš:

»Mati, naša mati, živi!«

IVANKO BENDIŠ — KOTOR:

Pozdrav Sokola svome Kralju

prigodom dolaska v Boku-kotorsku.

Zdravo Kralju!
Med Sokolim Soko prvi.
Tvoja Boka, alem kamen
puna čara,
nakičena
kao mlada neva,
Tebe grli.
A Sokoli rasejani
što čuvaju naše more,
a i oni smeli
sa Lovćena svete gore,
svi Ti kliču:
Zdravo orle beli!

Mi bejasmo
zarobljeni,
ostavljeni,
dugo, dugo...
kao deca
i bez majke i bez baba.
Gnjavio nas oro crni,
kljuvao je,
razdirao
na komade meso naše.
Ali kada puška planu
od Sokola, od junaka
poleteše Sokolovi

Ti med njima Soko prvi
i dvoglavog crnog orla
nakon duga ljuta boja
u prah smrvi.
Odahnujmo,
oživljajmo.
Zdravo Kralju!
Sinuše nam svetli dani
ogreja nas sonce žarko

Ti nam dode u pohode.
Veseli smo,
ko da nam je uskrsnuo
junak Marko,

ili silni Tomislave
ili Dušan stare slave.
Zato primi zavet sveti:
Da, svi ćemo
naše glave,
naša srca,
Tebi dati,
pokloniti
za uzdarje.

I dok bude Sokolova
što će čuvati Tvoju Boku
ko zenicu u svom oku
klicati će Ti:
Zdravo Kralju! Zdravo! Zdravo!

I. B.:

Što vas čeka?

Još malo vremena vas, dragi naraštajnici, deli od onog trenutka, kad ćete morati da se natečete pa da naši stručnjaci vide, možete li sudelovati na utakmicama u Pragu. Letos je dakle to natecanje za vas veće važnosti baš radi toga, jer će se pri njem odlučiti tko je sposoban da ide u zlatni Prag.

Prag! Tko od vas ne želi da vidi glavni grad Českoslovačke republike, grad, gde je bila kolevka Sokolstva, grad, koji na daleko slovi sa svoje lepote in sa svojih poveshničkih zgrada i osobina, grad, u kojem će se za VIII. svesokolskoga sleta zbrati na stotine tisuća Čehoslovaka i zastupnika svijih kulturnih naroda. I ti, jugoslovenski sokolski naraštaju, bit ćeš odabran, da ideš u zlatni Prag da pokažeš što sve smože jugoslovensko Sokolstvo, da tamo reprezentiraš našu mladež i da se tamo na izvoru ujedno naužiš sokolske misli, sokolskoga rada, sokolske ustrajnosti i požrtvovnosti. Zato treba savesne priprave, koje ne smeš da odnašaš na zadnje dane, nego je treba da imaš taj važan put neprestance u mislima, jer samo tako nastupit ćeš u Pragu muški i časno ćeš zastupati jugoslovenski narod pred severnom slovenskom braćom.

U dva pravca treba priprave.

Prvo je savesna priprava u vežbaoni i na gombalištu. Vežbe čunjevi-
ma morate da izvadate bez greške. Držite si u pameti, da će vas gledati hiljade kritičnih očiju. Svatko mora da izvađa pojedine kretnje savršeno, a tako savršena treba da bude celina u najlepšoj vezi i skladu. Zato se

danomice vežbajte u vežbama čunjevima, a i doma ih ponavljajte. Pomislite s kakvim osećajima ćete zapustiti sletno gombalište u Pragu, pojave li se na vašem nastupu greške! To važi i za naraštajnice glede njihovih prostih vežbi; ne dvojimo ni malo, da ćete ih uzorno znati.

Zatim dolaze utakmičke vežbe. Propisana su tri sastava. Da se lakše priprave, priopćujemo u »Sokoliću« potanko tumačanje utakmičkih vežbi. Prva vežba na svim spravama otisnuta je u drugom broju »Sokolića«, druga pako u današnjem broju, a treća doći će na red u narednom broju. Savesno pročitajte one upute, a ako štogod ne razumete, pitajte brata vodu, da vam razjasni, pa se toga tačno držite i vežbajte prema propisanim uputama. U Pragu imat ćete opasnih takmaca među českim sokolskim naraštajem. Da ste zadnji, to ne sme da bude, to ne bi diglo naš ugled.

Zanimiva bit će bojna utakmica, što je nešto novo. Ni tu nisu vežbe baš lake; treba je hitrine i prisutnosti duha kod tih utakmica, da se kakva vežba ne izostavi, osobito kod preskoka treba mnogo izvežbanosti, inače će natecatelj odmah trpeti na gubitku vremena i zaostat će.

Naraštajnici će se natecati i u plivanju, i to na 50 m prsno plivanje, na 50 m plivanje nauznak, a 50 m plivanje po volji. Nadamo se, da ćete se natecati i u tom i to uspešno. Ode su naši dalmatinski i primorski naraštajnici, koji su, tako reći, odrasli u vodi! Natecat ćete se i skoku u vodu.

Posebice treba se pripremiti za pohode. Povorka u Pragu bit će duga i naporna. Gledalaca bit će na stotine hiljada, zato će morati da bude vaš korak pružan i pravilan. Sud o jugoslovenskom Sokolstvu mora da bude i u tom pogledu ugodan. Morate da se priučite i na disciplinu za vreme pohoda. Naše ćete naraštajnika i naraštajnica treba da učine najbolji dojam.

Naraštajnice će se natecati osim u prostim vežbama i u igrama i plivanju. U narednom broju »Prednjaka« bit će priopćene igre za natecanje i odnosne upute, a zatim treba da se dadete odmah na vežbanje u izvođenju igara pod vedrim nebom, netom vam to dozvoli vreme. I naraštajnice takmičit će se sa dobro izvežbanim vežbačicama českim, zato pozor!

Utakmice u plivanju za naraštajnice iste su košto i za muški naraštaj; nadalje štafeta u plivanju od 3×50 m i skokovi, od kojih su tri propisana, a tri su slobodna. Obavezni skokovi jesu: 1. Skok strmoglavce uvito i nadručiti unutra sa zaletom sa 3 m visoke daske, 2. spad nazad priručiti sa 3 m visoke daske i 3. ceo prekopit napred priručiti bez zaleta sa 1 m visoke daske. Vežbanja je dakle dosta i po svoj prilici bit će za nekoje prekratko vreme, da sve to smognu.

To su priprave glede telovežbe i utakmica, a koliko ima još priprava za putovanje i za boravak u Pragu! I na to treba misliti unapred. Pripremiti treba ne prevelik kovčeg, civilno odelo, čisto i prikladno za putovanje, rublje, sav pribor za umivanje, za čišćenje zubi, obuće i odeće. Sve to treba da ima svaki i svaka sa sobom. Osobito pako treba paziti

na odoru, koja treba da je čista i bez ikakve mane. Naraštajnici bez svečane odore ne smeju u Prag, jer ne će nitko biti pripušten u povorku u civilnoj odeći. Vežbaće hlače, hlačice za plivanje: sve mora da bude čisto i u redu.

Naraštajnice imaju samo vežbaće odelo; zato moraju to više paziti na nj. Crne vežbaće cipele, crne čarape, oboje dosta jako, da se ne podere u Pragu. U vežbaćem odelu ne sme nijedna na cestu osim kod povorke. Za večernje akademije i pozorišne predstave, što će biti priredene za sokolsku omladinu, trebat će da imate sa sobom posebno odelo. Natjecateljice u plivanju moraju dakako da imadu potpunu odeću za plivanje.

U kovčeg trebat će da spremite nešto hrane za put u Prag, o što će se postarati skrbne mamice pre nego vas puste od kuće. Ne uzimajte sa sobom hrane, koja se hitro pokvari. Svatko treba da uzme sa sobom čašicu za pitku vodu, jer će ju trebati na putu i u Pragu. I koliko još malenkosti treba za dugi put i za dalje bivanje izvan domovine! Ali nepotrebnih stvari ne smemo vlačiti sa sobom, da prtljaga neotešča. Imate dovoljno vremena da si sve to pripremite i uredite, ipak ne odnašajte sve za zadnje dneve, jer se u uzrujanosti na koješta zaboravi.

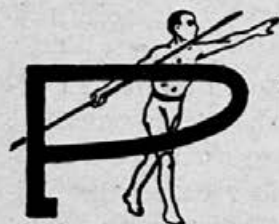
No pre svega treba da svu pažnju svratite na proste vežbe, na vežbe s čunjevima i na vežbe za utakmice.

MILKO KRAPEŽ:

Spomini ob 25letnici.

(Konec.)

Poleg tega je bilo važno, da je bilo naše Sokolstvo vabljeno na mednarodno tekmo v Parizu, ki se je vršila meseca novembra 1913. Poslali smo našo tekmovalno vrsto v Pariz. Z napetostjo smo pričakovali izid velike telovadne tekme. V hudi borbi šestih narodov: Čehov, Francozov, Italijanov, Belgijcev, Luksenburžanov in Slovencev, smo dosegli peto mesto, kar pa je pomenilo za tiste čase velik uspeh. Tekme so se udeležili bratje: Stane Vidmar, dosegel peto mesto, Jerin 25., Rabič 30., Miklavc 30., Jezeršek 33. in Sever 34. — Pri tej priliki je spet zaslovelo ime naše ozke domovine širom kulturnega sveta, zlasti ker smo — po številu sicer majhni — a po vztrajnosti in moči postajali veliki.

Delo v letu 1913. smo kljub uspehom zaključevali z odprto rano, zakaj zlet, ki ga zaradi vladne prepovedi nismo smeli izvesti, nam je delal težke misli.

Na Silvestrovo 1913. smo se poslavljali od pretečenega leta v telovadnici Ljubljanskega Sokola v Narodnem domu. Točno o polnoči nam

je govornik želel srečno novo leto in nas spomnil na nalogo, ki nas čaka v novem letu. Ali kdo izmed nas je tedaj slutil, kaj nam prinese leto 1914., leto grozovite borbe, ki je trajala skoraj do leta 1919.

Z obnovljenimi močmi smo se spet lotili nalog, ki smo si jih naložili za leto 1914. Na 1. odborovi seji Slovenske Sokolske Zveze, dne 1. februarja 1914., ki ji je predsedoval pokojni br. dr. Oražen, je prišel kot prva točka dnevnega reda na vrsto vsesokolski zlet. Vse delo preteklega leta se je obnovilo v nadi, da nam vlada zlet gotovo dovoli.

Omenil sem ime br. dr. Oražna. Tudi njemu veljajo besede, ki sem jih napisal o pokojnem br. Kušarju: mož trdnega značaja, neomajnega sokolskega prepričanja. Videl je vse grozote in krivice svetovne vojne, toda ostal je svojim načelom zvest do groba. Ni se ustrašil nikogar, a stal je trdno na straži sokolskega branika. V častnem številu smo ga spremljali na poslednji poti in dokazali z udeležbo, kaj nam je bil ta nenadomestljivi sokolski delavec.

Pripravljalno delo za slovenski vsesokolski zlet je bilo v polnem teku. Najvišje državne oblasti so nam tudi zlet dovolile. Zletni dnevi so bili določeni od 13. do 18. avgusta, glavni dnevi pa na 14., 15. in 16. avgusta. Naš sokolski organ: »Slovenski Sokol«, ki je izhajal pod uredništvom dr. Murnika, je prinašal obilna navodila za zlet. Toda dne 25. junija 1914. je izšel zadnjič!

Koncem junija 1914. je v Sarajevu počil strel. Vsi, ki smo poznali tedanje razmere in ki smo razumeli vzrok prepovedi lanskega zleta, sino zaslutili, da bo ta čin imel globlje posledice in da bo pretresel atmosfero, ki je bila do skrajnosti napeta. — In nismo se varali: 24. julija je stara Avstro-Ogrska napovedala Srbiji vojno. Ta vojna napoved se je širila polagoma preko vse Evrope, dokler ni prišlo do strašnih dejanj svetovne vojne.

Sokolske telovadnice so se spraznile, osemdeset odstotkov naših članov je moralo iti pod orožje ter se je razkropilo na vse dele Avstrije in celo preko meje. Avstrijska vojaška in politična oblast je preganjala znane Sokole, zlasti pa je bila potrebna velika previdnost v izražanju. Neprevidna beseda je že zadostovala, da so te povabili v mračne, zatohle prostore ljubljanskega gradu in drugih jetnišnic. Marsikdo je trpel samo zaradi tega, ker se je prej udeleževal pri sokolskem delu. Začelo se je sistematsko preganjanje vsega, kar ni dišalo nemškim zagrizenim častnikom in političnim uradnikom.

Takoj ob izbruhu vojne smo pričakovali, da bo zaradi neverjetnega napredovanja vojne tehnike vojne kmalu konec. Ali krvoločne strasti so se vedno bolj in bolj razvemale. Po drugem letu vojne, ko je pričelo pomanjkanje, smo mislili in se tolažili na najrazličnejše načine, da bo kmalu konec trpljenja in pomanjkanja. Mnogi so postajali brezupni in se borili z mislijo, kaj napraviti, da pride čim prej rešitev. Imeli smo trdno

vero, da bo vojna končno tudi nam južnim Slovanom za neštnevilne žrtve naklonila prostost in izboljšanje našega položaja.

Vojna se je nadaljevala, tekla je kri brez prestanka in ljudje so žrtvovali svoje življenje demonom, ki so se veselili grozot in trpljenja. Vojaške vrste so bile disciplinirane, dokler so bile življenjske prilike vzdržljive. V Judenburgu, kjer je bil stalno nastanjen polk »Kranjskih Janezov«, je izbruhnil vojaški upor. Sedem Slovencev (med njimi 2 Sokola) je zanetilo med tamošnjim vojaštvom nemire. Seveda so ti uporniki plačali svoje dejanje s smrtjo. — To gibanje je bilo dokaz, da je v vojaštvu pešala disciplina in da si želi miru. Ker niso tega uvideli vodilni krogi, so se začele razkrajati fronte. Dne 18. nov. 1918 se je pripeljal skozi Ljubljano iz Zagreba »Marschbatalion« 54. peš. polka. Bili so večinoma hrvatski in srbski vojaki. Ti so se na glavnem kolodvoru enostavno uprli, izstopili iz vozov in vkorakali z godbo na čelu v naše mesto. Godba je igrala same slovanske pesmi. Začuden smo gledali to naglo izpremembo, bili so prvi znaki, da je strašno klanje končano.

Dan za tem (19. nov.) smo se že zbrali Sokoli v krajih pred Narodnim domom, jezdec pa na Ledini. Ob 9. uri se je razvil po mestu sprevod, ki se je strnil na Kongresnem trgu, pred sedanjo univerzo. Na balkonu so se pojavili tedanji župan br. dr. Ivan Tavčar, knezoškof dr. Jeglič, vojaški polkovni zdravnik dr. Rostohar in več drugih, ki so z nagovori pojasnili takratni položaj. Tedaj je potegnil zdravnik dr. Rostohar svoj meč in pozval vse prisotne, da prisežejo novi jugoslovnski državi Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zavladalo je navdušenje in veselje, češ, uresničil se je končno davni sen: Slovenci smo svobodni!

Ta prevrat je zanesel tudi v Sokolsko življenje po dolgem premoru spet nov razmah. Člani, ki so se vračali dan za dnem iz vseh delov države in ujetništva, so prihajali v telovadnico, mnogo pa se jih žal ni vrnilo — žrtve svetovne vojne.

Svetovna vojna je zapustila svoje težke sledove. Ljudstva se je lotila nervoznost, odvadili so se dela, bili so divji in vajeni gledati smrti v oči. Bilo je mnogo dela in truda, preden smo te posledice nahitro odstranili. Šele leto 1919. je privedlo Sokole do umerjenega dela. Začele so se akademije, nastopi in obudili smo spomin na vsesokolski zlet, s katerim nismo imeli sreče v letih 1913. in 1914. Na Vidovdan 1919. se je jugoslovnsko Sokolstvo uedinilo v enotni Savez in prihodnje leto smo imeli prvi večji zlet v Mariboru. Meseca januarja 1921. smo z veseljem javili javnosti sklep, da se bo vršil v avgustu 1922. I. jugoslovnski vsesokolski zlet v Ljubljani.

O vsesokolskem zletu samem, tej impozantni prireditvi in manifestaciji velike sokolske misli, ne bom podrobneje poročal, ker bi bilo to preobširno in ker se ga mnogi izmed vas še spominjate. Več o zletu dobiš v Spomenici o I. jugoslovnskem vsesokolskem zletu v Ljubljani, kjer so poleg obširnejših člankov tudi lepe slike. Pripomnim pa naj samo to, da

je telovadba sijajno uspela. Manj zadovoljiv je bil uspeh v finančnem pogledu, kar naj služi v prihodnje za zgled. Po zletu, ki je terjal mnogo moči, smo se spet z veseljem oprijeli sokolskega dela.

Ko sem preteklo leto pregledoval svoj sokolski arhiv, ki mi je drag spomin in ga verno čuvam, sem med drugim našel tudi sprejemnico k Ljubljanskemu Sokolu. Ta me je spomnila na svoje petindvajsetletno sokolovanje in sklenil sem, da Tebi, draga sokolska mladina, na kratko očrtam svoje sokolske doživljaje. Moj namen ni bil, da pokažem sebe kot dobrega Sokola, ampak hočem, da vi spoznate vesele in žalostne dni v razvoju našega Sokolstva in da se iz teh dogodkov učite za bodočnost. Želim, da iz vas ustvari Sokolstvo krepke značaje, ki bodo čvrsto stali v sokolskih vrstah in vse svoje moči posvetili tej najidealnejši slovanski organizaciji. In kakor je moj sklep trden in neomahljiv, da hočem do svojega poslednjega diha ostati zvest Sokolstvu, tako si iskreno želim, da bi bila tudi Ti. mladina, z menoj enakih misli. Zdravo!

НИКОЛА ДОШЕНОВИЋ:

Мајци је мило . . . !

Мајци је мило што синци њени
из ропске таме нађоше пут,
па сад су сложни и сједињени
а понос им је уздигнут!

Душмани кивно мајку нам гледе
јер јој је живот сретан и лак,
сад нема више јада и беде —
синци су сложни а дом је јак!

Судба је била тешка и крута
мањкао нам је братински склад,
слободи златној крчисмо пута —
али нам беше несложен рад!

Гледни сад браћу поносну милу,
слога им даде снагу ко гром,
да сатру сваку душманску силу
бранећи мајку, бранећи дом!

Слободо сјајна светлости неба
како нам прија твој диван зрак,
како ли нам те чувати треба —
јер добро знамо што беше мрак!

Из крви ниче дивно ти семе,
народа нашег чује се глас:
братинској слози дошло је време —
јединство нам је једини спас!

Pred doručkom.

ignij se ujutru bar 20 časaka pre, nego ti je određeno vreme da se spremiš na rad. Tih 20 časaka upotrebi za negu svoga tela, što će ti vrlo koristiti zdravlju i očuvat ćeš si tako svežost tela i duševnu elasticitetu (pružnost). Pridobit ćeš si i sačuvati veselje za rad, a to će ti veselje neizmerno olakšati poteškoće života. Zato ne trebaš nikakvih izdataka, jer imaš sve pri ruci i kao pripadnik Sokolstva znaš također sve što treba u tu svrhu. Treba samo nešto dobre volje i nekoliko energije, da se tomu priučiš. Kad se tomu privikneš, ne ćeš moći opstati bez jutarnje telovežbe, jer će ti to biti baš takva životna potreba kako i svagdašnji kruh.

Ali to ne važi samo za te, naraštajniče, nego jednako i tebi, mlada naraštajnice, tã i tebi treba telesnog zdravlja i duševne bistrine. U narednim crtama dajemo vam nužne upute.

Netom se digneš, otvori širom prozore spavaće sobe, ako su noću bili zatvoreni. Najbolje bi bilo da su prozori spavaonice otvoreni, dok spavaš; to će ti mnogo koristiti i učvrstiti zdravlje. Da se tome privikneš, ne smeš da time započneš zimi nego s proljeća, kad noći nisu tako hladne.

Vežbaj nato proste vežbe što su ti poznate iz vežbaone. Ako si sam u sobi, vežbaj nag, da dode čist i svež zrak do kože čitavog tela. Imaš li pri ruci bučice, učini nekoliko vežbi s njima, a i kratko zamahivalo je prikladna sprava za jutranju gimnastiku. Mesto prostih vežbi možeš da upotrebiš vežbe drvenom palicom ili čunjevima. Ponavljaj iste vežbe, što ih izvadate kod sokolske telovežbe, jer ćeš ih bolje proučiti i lepše izvoditi. Time će ti početi po žilama hitrije teći krv, što je za spavanja polagano cirkulirala. Imaš li verandu ili drugi kakí prikladan prostor, gde te nitko ne vidi, ajde tamo i vežbaj, da ne ropočeš u spavaonici, osobito ako tko drugi još spava. Za tu telovežbu dostaje ti 10 časaka. Vežbaj bez odmora, da se ugreješ, da ti dakle ne bude prehladno. Nakon vežbanja odmah si umij, ako ikako možeš, čitavo telo, i to hladnom vodom, a ne toplom. Imaš li na raspolaganje kupelj sa raspršavanjem vode (tuš), stupi pod tuš i tari si život hladnom vodom. Nemaš li toga, onda stupi u kadu (korito) vode i umij se. Zatim se dobro obriši i prodi po svem životu oštrom brisačom, da se koža zacrveni. I za taj rad ne trebaš više od 10 časaka. Odeni se i tekar tada idi k doručku.

Osećat ćeš se krepak i čil na svem telu, veseo i zadovoljan ići ćeš na pasao, bio on telesni ili duševni. Poskusi to dva jutra uzastopce; a treće jutro bit će ti ta telovežba životnom potrebom.

Naraštajnice i naraštajnici! Pomislite, da su telesno zdravlje i duševna bistrost dva najbolja izvora zadovoljna i sretna života. I to spada u sokolske dužnosti, zato slušaj te čini i ti tako!

Pojasnila k izvedbi in vadbi tekmovalnih vaj na orodju za moški naraščaj.

(Cvičitel 1926., č. 1. — Prosto prevedel dr. L. Kuščar.)

(Dalje.)

Drog.

2. s e s t a v a.

Zakolebaj se, kakor je povedano pri prvi sestavi. Pri predkolebu švigni po prehodu skozi navpični položaj z nogama naprej, suni s prsmi in izvedi s tem hiter cel obrat do uleknenega križa, z zaklonjeno glavo. Desna roka preprijema mirno in zviška.

Enako je tudi pri drugem obratu v desno. Največ grešijo tekmovalci s tem, da se ne ravna po zakonu: da mora biti zakoleb uleknen in predkoleb upognjen — ne več in ne manj, nego zahteva mehek, gladek koleb; predvsem pa moraš to gibanje trupa oziroma nog spajati s kolebom v pravem trenutku.

Pravilen koleb je popolnoma gladek; telovadec ga obvladuje in vedno po lastni volji bodisi poveča ali pa pomanjša. Ako pa napačno vrineš uleknenje ali upognjenje, te to trga in ti ubija koleb.

Pri uvežbanju vzklopnega naupora naj dviga telovadec noge k drogu tako, da pride skoraj s koleni k drogu, ne pa samo z narti, ker je ta način izvedbe lepši in bolj štedi sile telovadca. Suniti je treba poševno gor, s stegni mimo droga.¹

Preprijem z desno v nadprijem izvedeš prav lahko sočasno z zaključkom zamaha v vzpori.

Toč nazaj napravi brez dotika, do zamaha, ob napetih lehteh in vzravnani glavi.

Iz zamaha po toču se vrača telo pred podmetom k drogu na isti način, kakor k toču nazaj, samo da pravočasno prekineš krožno gibanje ter suneš naprej z uleknenjem križa in celim obratom v levo.

Podmet bodi zelo visok, doskok siguren, prožen, s hitro vzravnavo in priročenjem.

Bradlja.

2. s e s t a v a.

Način zakolebanja, kakor je opisan pri 1. sestavi, se dobro obnese pri vzpori z zakolebom. Ko si daš koleb iz vznosne opore na lehteh, pritegni se z rameni po lestvinah bližje k pestem ali pa preprimi s pestmi bližje

¹ Začetniki naj se učijo vzklopni navpor tako, da pridejo narti k drogu, ker je potem sunek učinkovitejši. Čim bolj se pred sunkom upognem tem bolj lahko sunem. Ko telovadec vajo obvlada, potem uravna moč koleba po potrebi sledeče prvine. (Op. prv.)

k ramenom. S silo ramen in vzbočenjem prsi povečaj hitrost zakoleba kolikor sploh moreš. Lestvine se pri tem silno upognejo. Zamah z nogama nazaj do popolnoma uleknjenega križa podaljša zakoleb in dvigne telovadca visoko v vzporo; izdatno pomaga pri tem tudi prožnost lestvin.

Pravočasen priteg z lehtmi in močen predklon ob napetih lehtih zadrži telo v pravilnem položaju naznačene visoke razovke, tako da si pripravljen za izvedbo sledečega prvka.

Če se navadiš delati vzporo z zakolebom na ta način, potem ti kasneje ne bo težko, naučiti se tudi vzporo z zakolebom v sklecno stojo in v stojo ob napetih lehtih.

Pri predkolebu sklecno ostani predklonjen, lakte potisni nazaj. Predkoleb te lahko vznesi v vzporo. Spojeni nogi dvigni nad lestvino pred rokama in zdaj šele prekrižaj desno nogo čez levo in položi desno stegno na levo lestvino pred levo pest.

Leva noga nadaljuje gib v premah zanožno z levo s polobratom v desno in izvaja dalje, brez pripojitve k desni nogi, premah odnožno noter s polobratom v desno. Medtem je preprijela leva roka na sprednjo lestvino in desna, po drugem polobratu, na desno lestvino.

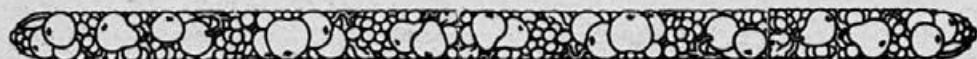
Desni komolec pomakni kolikor mogoče daleč pod sredo telesa. Zamahni z nogama nazaj in nagni trup naprej do vodoravne razovke s podporo ob desnem komolcu. Zaklonjena glava naj bo točno v višini prstov nog.

Prehod iz razovke v vzporo izvrši z dvigom telesa in močnim predklonom do kolikor mogoče visokega zamaha. Predkoleb pospeši kolikor moreš s silo ramen, vzbočenjem prsi, zaklonom glave; pri tem izpremeni predklon v zaklon. Glavno je, da je hitrost predkoleba vedno večja. Telo dvigni krepko oprto na levo roko, visoko nad levo lestvino. Izvedi polobrat v levo ob nalahko upognjenem križu in z močnim sunkom (uleknjenjem) se odrini z obema rokama od lestvin, tako da odletiš uleknjeno — z vzročenjem ali z odročenjem — daleč naprej v počep na tleh, hrbet k bradlji, najmanj $1\frac{1}{2} m$ od bradlje.

Takšna pravilna odbočka je vrhunec cele vaje, toda zahteva mnogo dela in pridnosti. Kakor hitro se naučiš izmenjati predklon v zaklon pri polni hitrosti predkoleba, je že vse dobljeno. Potem se vežbaj še v kolikor mogoče dolgem odletu.

Dolga in visoka odbočka, pri kateri letiš lepo uleknjeno, tako da visi takorekoč telo za trenutek vodoravno v zraku (z bokom z zemlji), je za pravega telovadca prvovrsten, opojen užitek. V njem najde slast letalca, obvlada pri tem težnost in prosti pad.

(Konec prihodnjič.)

Peta obletnica smrti prvega staroste Jugoslovenskega Sokolskega Saveza br. dr. Ivana Oražna. Dne 11. marca je minulo pet let, odkar je jugoslovensko Sokolstvo za vselej zapustil njegov prvi starosta br. dr. Ivan Oražen. Kakor črna senca je legla takrat ta žalostna in Sokolstvo pretresujoča vest širom naše nove države in vsi smo občutili, da smo izgubili enega najboljših jugoslovenskih Sokolov.

Kaj je bil brat dr. Oražen za naše Sokolstvo, da njegovo izgubo tako težko pogrešamo? Bil je v dno svoje duše prepričan in navdušen Jugosloven ter neustrašen zagovornik jugoslovenske in sokolske ideje. Že za časa balkanske vojne, ko je gospodarila še bivša Avstrija, je iz ljubezni do bratskega srbskega rodu, ki je dal tisoče svojih najboljših mož za osvobojenje srbskih krajev izpod turške jarma, je šel br. Oražen kot zdravnik v Srbijo, da je tam lajšal bolečine ranjenim vojakom Srbov. In v tem času je kot starosta slovenskih Sokolov hotel že združiti slovenske, hrvatske in srbske Sokole v enotno jugoslovensko sokolsko organizacijo ter s tem čim bolj zblížati vsa tri slovanska plemena na jugu. Ta misel se mu takrat sicer ni posrečila, ker je avstrijska vlada zabranila vsesokolski zlet v Ljubljani l. 1913., kjer bi se naj izvršilo to združenje. S tem večjim zadovoljstvom in navdušenjem je deloval po končani svetovni vojni za uedinjenje jugoslovenskega Sokolstva, ki se je izvršilo na Vidov dan l. 1919. v Novem Sadu. Poznavajoč br. Oražna kot vnetega Jugoslovana, mu je Sokolstvo poverilo najvišje mesto v novi sokolski organizaciji in ga izvolilo za prvega starosta. Njegova močnatost in krepka volja ter njegov čist značaj so bile kreposti, ki so ga dvignile na prvo mesto, Sokolstvu pa poroki, da ga bo br. Oražen vodil v pravem sokolskem in jugoslovenskem duhu.

V polni meri je izpolnil br. Oražen svojo nalogo, zato mu je Sokolstvo hvaležno in

nam je ostal kot zgled pravega sokolskega delavca, čigar spomin nam bo vedno svetla zvezda vodnica. Slava br. dr. Oražnu!

Petletnico njegove smrti je proslavilo Sokolstvo s predavanji o njegovem življenju in delovanju, na njegov grob pa je bil položen venec v znak hvaležnosti, spoštovanja in bratske ljubezni.

Sedma glavna skupščina Jugoslov. Sokolskega Saveza se je vršila dne 14. marca 1926 v Djakovem, na kraju, kjer je živel zaslužni jugoslovenski prvoborilec biskup Strossmajer. Sokolstvo je položilo ob tej priliki na njegov grob dva venca z državno trobojnico in napis. Starosta JSS br. Gangl in starosta bačke sokolske župe br. Paulas sta v lepih govorih proslavljala neminljive zasluge vladike Strossmajerja, pevski zbor Sokolov iz Djakova pa je zapel dve pesmi. S tem je počastilo Sokolstvo spomin velikega Jugoslovana. Poleg glavne skupščine sta se vršili še seji zbora župnih načelnikov in prosvetnega zbora. Važnejši sklepi iz teh sej so nastopni: Mednarodnih telovadnih tekem se smejo udeležiti tudi oni telovadci, ki se niso udeležili domačih medzletnih tekem. — Izbirna tekma za Lyon bo 23. marca. — Prireditve v tekočem letu: praški vsesokolski zlet, župne izbirne tekme, savezni prednjaški tečaj, lahkoatletične tekme v jeseni in tečaj za zimske panoge. — Župne izbirne tekme morajo biti končane do konca maja, prijave za tekme v Pragi morajo biti vposlane do 6. junija, teh tekem se smejo udeležiti le oni telovadci, ki dosežejo pri župnih tekmah vsaj 75%. — Člani pod 26 let starosti smejo na zlet v Prago, ako so se udeležili izbirnih tekem za proste vaje v župi. — Članice naj nastopijo v Pragi v novem slavnostnem kroju, smejo pa imeti tudi pristne narodne noše. — Člani smejo nastopiti tudi v starem (sivozelenem) kroju. — Izrazila se je želja, da bi ostal jugoslovenski naraščaj v Pragi tudi v času glavnih zletnih dni, da vidi tudi nastope članstva. O tem

bo razpravljalo starešinstvo JSS s zletnim odborom v Pragi. — Pred zletom v Pragi mora biti še ena seja zbora župnih načelnikov, in sicer dne 30. maja v Ljubljani. — Savezni porez se zviša od 5 na 10 Din. Za zapadle prispevke in neplačane račune zaračuna savez društvom 10% ne obresti. — Prispevek v poškodbeni fond znaša za članstvo in naraščaj po 1 Din na leto. Razmišlja naj se tudi o tem, da se zavaruje sokolska deca proti nezgodam pri telovadbi. — V savezno starešinstvo so bili izvoljeni: starosta E. Gangl, njegovi namestniki Gj. Paunković, dr. Car Lazar in Kajzelj Bog., načelnik dr. Murnik, namestniki Vojinović, Šulce in Poženel, načelnica Joža Trdinova, namestnice Govekarjeva, Jugova in Iličeva, predsednik prosvetnega odbora Jeras, odborniki: dr. Budisavljević (Zagreb), dr. Buić (Split), Čobal, dr. Fux, dr. Gregorin, Ludvik, dr. Kandare, dr. Košir, Marolt, Smertnik (Celje), Švajgar, Turk Vilko, Zelenko, Tošo Živković (Skopje), namestniki: Franke Leon, dr. Jamar, dr. Mis, dr. Besarović (Sarajevo), Kosta Petrović (Subotica), Božo Račić.

Važni sklepi za naraščaj in deco. Zadnja glavna skupščina JSS v Diakovu je sklenila, da se uvede popolna prepoved uživanja alkohola in nikotina pri sokolski deci in naraščaju ter delna omejitev uživanja alkohola pri članstvu.

Za sokolsko deco velja odslej: **Sokolski deci je obvezno in stalno prepovedano uživanje alkoholnih pijač in pušenje.** Alkoholna in nikotinska abstinenca je vezana na sokolsko obljubo, o čemer se obvesti starše ali njih namestnike. Podrobna navodila bo sta izdala savezni tehnični odbor in zdravniški odsek. Zaobljuba se izvrši slovesno.

Za sokolski naraščaj je v tem pogledu določeno: **Sokolskemu naraščaju, ki prihaja od dece in je torej že abstinenter, ter onemu naraščaju, ki nanovo vstopa v sokolski krog, je obvezno in stalno prepovedano uživanje alkoholnih pijač in pušenje.** Za ostali naraščaj — to je, ki ni prišel abstinenter iz dece, ali ki je vstopil pred tem skiepom v sokolske vrste, veljajo prejšnji predpisi, in sicer prepoved alkoholnih pijač in pušenja v času, ko je pod nadzorstvom sokolskih vodnikov.

Naraščajniki-abstinenti in naraščajnice-abstinentke tvorijo pod vodstvom člana, oziroma članice, ki je abstinenter ali vsaj strog zmernik posebno družino. Biti Sokol-abstinent naj bo posebna vrlina, ponos in odlika.

Za članstvo še ni uvedena popolna abstinenca alkohola, vendar se mu priporoča, ne sme se pa ovirati abstinence gibanja. Toplo pa se priporoča zmernost. Društva morajo kaznovati vsakega člana, ki je v pijanem stanju zagrešil kako nedostojnost.

Za sokolske prireditve veljajo nastopni predpisi: Sokolske prireditve, spojene s telovadnimi akademijami ali javnimi telovadbami, ne smejo trajati preko 12. ure ponoči. Sokolska deca in naraščaj sme biti tudi v spremstvu svojih staršev ali vzgojiteljev le do 9. ure zvečer na podobnih prireditvah. Med javno telovadbo je prepovedano točiti alkoholne pijače, točilnice morajo biti opremljene s tožadevnimi napisi. — Vsako društvo mora prirediti na leto vsaj eno protialkoholno in protinikotinsko predavanje.

Vse okrožnice in navodila izidejo do 1. avgusta 1926, sklepi pa stopijo v veljavo dne 1. oktobra 1926.

Udeležba na VIII. vsesokolskem zletu v Pragi. Na prvi poziv se je prijavilo za VIII. vsesokolski zlet: 24.802 telovadcev za proste vaje, 5002 starejših telovadcev za vaje s palicami, 30.546 članov v kroju, 17.125 telovadk za proste vaje, 4033 članic v kroju, 16.246 naraščajnikov telovadcev in 10.420 v kroju, 16.379 naraščajnic telovadk in 10.680 v kroju. Zanimivo je, da je med prijavljenimi več naraščajnic nego naraščajnikov.

Nove knjige. Velimir Popović: **Sokolići — djavolići.** Vesele sokolske vežbe za decu, naročito podesne za sokolske akademije a lako izvodljive i za diake osnovnih i srednjih škola. — Beograd 1925. — Knjižica br. Popovića obsega tri sestavljene vaje, in sicer »Beli djavolići« obsega raznoterosti in tek za moško deco, »Crveni djavolići« vaje z zastavicami in obroči za moško in žensko deco ter »Anori« vaja rajalnega značaja za moško ali žensko deco. — Vse vaje so dobro in okusno sestavljene ter za deco jako primerne. Priporočamo knjižico društvom!

Plitvička jezera u pesmi od Nikole Došenovića. Posvećeno Nj. kr. Visočanstvu Prestolonasledniku Petru. Cena 3 Din. Zagreb 1925. — Naš zvesti sotrudnik br. Došenović je v lepi vezani besedi opisal krasote Plitvičkih jezer, kjer hoče naš kralj Alcksander postaviti svojo vilo. Knjižico priporočamo! Naroča se pri Nikoli Došenović, Zagreb, Akademski trg 7. Naročnina se lahko pošlje v poštinih znamkah, priložiti je še eno znamko za poštino.

„Sokolić“ izhaja vsak mesec ter stane za vse leto 18 Din
Urednik Ivan Bajželj v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 28/1.
Uprava v Učiteljski tiskarni v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani, zanjo odgovarja France Štrukelj.